

Nowa stała wystawa archeologiczna w Muzeum Diecezjalnym w Płocku ***Skarby z ziemi wydobyte***

W połowie lutego 2011 w murach Opactwa Pobenedyktyńskiego w Płocku odbyło się uroczyste otwarcie nowej stałej wystawy zbiorów archeologicznych, noszącej tytuł *Skarby z ziemi wydobyte*. Wydarzenie to stanowiło podsumowanie ponad półtorarocznych prac nad zbiorami archeologicznymi Muzeum Diecezjalnego w Płocku, zainicjowanych przez Dyrektora Muzeum ks. Stefana Cegłowskiego oraz mgr. Piotra Pudło z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

Prace nad wystawą polegały przede wszystkim na uporządkowaniu – inwentaryzacji oraz naukowym opracowaniu – zabytków archeologicznych pozyskanych w trakcie intensywnych prac terenowych przez płockiego archeologa amatora Franciszka Tarczyńskiego¹. Kolekcja ta obejmuje zabytki pochodzące głównie z obszarów Mazowsza Płockiego, ale także ofiarowane Muzeum paleolityczne zabytki krzemienne pochodzące m.in. z terenów Francji. Zabytki zaprezentowano w ujęciu chronologicznym (epoka kamienia, epoka brązu i epoka żelaza).

Sama ekspozycja archeologiczna mieści się w Dużej Sali w budynku Muzeum Diecezjalnego, powstałym w 1903 roku z inicjatywy bł. abp. Antoniego Juliana Nowowiejskiego. Podczas przygotowywania wystawy unowocześnieniu poddano prezentację zbiorów archeologicznych. Polegała ona nie tylko na odświeżeniu gablot, ale również dodaniu zabytkom tła czy wprowadzeniu oświetlenia, a przede wszystkim na profesjonalnym uzupełnieniu opisów eksponatów. Wszyscy twórcy wystawy zgodni byli co do tego, iż prezentując zabytki należy zachować klimat drugiej połowy XIX wieku, nawiązujący do okresu powstawania zbioru. Tak też się stało.

Wśród prezentowanych zabytków trudno wskazać najważniejsze, czy też najcenniejsze. Nawet w obrębie epoki, którą reprezentują, jest to niemożliwe. Ich wartość poznawcza wprawdzie jest różna, ale nie umniejsza to wcale roli w ogólnym zbiorze eksponowanych przedmiotów. Wymienić tu można zespół przedmiotów krzemiennych (rdzeni, małych wiórków i zbrojników) datowanych na środkową epokę kamienia – mezolit. Z epoką brązu wiąże się grupa przedmiotów wykonanych z brązu, jak chociażby okazały miecz brązowy pochodzący z Kamienia Kmiecego, pow. lipnowski, datowany na X–VIII w. p.n.e. Interującym przykładem uzbrojenia używanym w ostatnich wiekach przed naszą erą jest grot włóczni z wytrawianym ornamentem. Niestety miejsce jego odkrycia

¹ Franciszek Tarczyński (1833–1900), urodzony w Łęczycy. Do Płocka przyjechał w 1868 roku, po powrocie z zesłania za udział w Powstaniu Styczniowym. Tam w latach 70. XIX wieku rozwinął działalność archeologiczną. Efekty swych licznych prac wykopaliskowych prezentował w „*Echach Płockich i Łomżyńskich*” czy też na łamach „*Światowita*”. Zmarł w trakcie prac wykopaliskowych prowadzonych w Romatowie pod Sierpcem.

nie jest znane. Z kolei w zbiorze zabytków datowanych na okres średniowiecza uwagę zwraca gliniane puzderko z Turowa, pow. płocki. Wystawa wzbogacona została także o tablicę, umożliwiającą zwiedzającym zorientowanie się w ramach chronologicznych epok, z których pochodzą prezentowane zabytki oraz barwne plansze ukazujące określone momenty z życia ludzi w pradziejach i czasach historycznych. Wykonaniem tych ilustracji zajął się dr Jerzy Sikora z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego. Część zabytków metalowych, które oglądać można na wystawie została poddana zabiegom konserwatorskim przez ks. mgr Andrzeja Milewskiego.

Stwierdzić należy, że dziewiętnastowieczna metoda prowadzenia badań, daleka od współczesnych standardów, w przypadku wielu odkryć pozbawiła nas szeregu informacji, na przykład jeśli chodzi o dokładny kontekst znaleziska. Z takim też problemem musieli zmierzyć się autorzy wystawy. W ich gronie wymienić należy związanych z Instytutem Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego: mgr. Karola Demkowicza i mgr. Piotra Pudło – doktorantów w Katedrze Bronioznawstwa, dr. Radosława Janiaka – adiunkta w Zakładzie Archeologii Pomorza oraz mgr. Piotra Łuczaka – doktoranta-asystenta w Zakładzie Epoki Kamienia.

Ważnym wydarzeniem towarzyszącym otwarciu wystawy była promocja publikacji – katalogu wystawy *Skarby z ziemi wydobyte*, Płock 2010. Współautorami tej publikacji są ks. Stefan Cegłowski, dr Tomasz Kordala z Muzeum Mazowieckiego w Płocku oraz wymieniona wyżej grupa archeologów z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego. Poza informacjami dotyczącymi prezentowanych na wystawie zabytków, wspomniane wydawnictwo uzupełnione zostało tekstami wyżej wymienionych autorów, którzy poddali naukowej ocenie zabytki archeologiczne umiejscawiając je na przestrzeni dziejów regionu. Założeniem autorów było oddanie do rąk czytelników nie publikacji *sensu stricte* naukowej, ale raczej o charakterze popularyzatorskim. Przygotowaniem publikacji do druku zajął się mgr Paweł Kucypera z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Otwarcie wystawy stało się również okazją do zorganizowania sesji naukowej. Jej celem było przybliżenie zebranym wartości poznawczej materiałów zabytkowych z kolekcji Muzeum. Udział w sesji wzięli autorzy wystawy archeologicznej i współautorzy towarzyszącego wystawie katalogu.

Przygotowanie wystawy oraz publikacja katalogu możliwa była dzięki finansowemu wsparciu Przedsiębiorstwa Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń” S.A.

Podkreślić należy, iż nowa stała wystawa w Muzeum Diecezjalnym jest efektem współpracy lokalnych przedstawicieli Kościoła rzymskokatolickiego, lokalnych muzealników, przedstawicieli nauki oraz sfery biznesu. Natomiast w żaden sposób nie można przecenić efektów współdziałania tych środowisk. Prezentowana ekspozycja zajmie zapewne ważne miejsce na scenie kulturalnej i oświatowej Ziemi Płockiej. Ma ona duże walory poznawcze i edukacyjne. Mo-

że stanowić doskonały wstęp do zainteresowania lokalnego środowiska przeszłością regionu, choćby poprzez wykorzystanie jej podczas lekcji historii czy geografii.

Radosław Janiak
Uniwersytet Łódzki

**Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej
„Współczesne eksponaty muzealne – problemy kolekcji w XXI wieku”
zorganizowanej przez Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu z okazji
XXXV-lecia powstania skansenu**

W dniu 10 czerwca 2011 roku w Ośrodku Edukacji Ekologicznej i Integracji Europejskiej Lasów Państwowych w Jedlni Letnisko odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt.: „Współczesne eksponaty muzealne – problemy kolekcji XXI wieku”. Symposium zorganizowano z okazji Jubileuszu 35-lecia Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu mającego miejsce w dniach 9–11 czerwca 2011 roku. Honorowy Patronat nad obchodami jubileuszowymi objęli: Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdan Zdrojewski oraz Minister Rolnictwa i rozwoju Wsi Marek Sawicki. Konferencja spotkała się z dużym zainteresowaniem, a swą obecnością zaszczylicili ją przedstawiciele środowisk kultury i nauki z całego kraju.

Pierwszym prelegentem był dr Damian Kasprzyk z Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Łódzkiego. W referacie zatytułowanym „Długopis Wałęsy. W stronę eksponatu idealnego” autor zastanawia się nad definicją obiektu stosunkowo dobrze znanego szerokiemu odbiorcy. Jako przykład takiego eksponatu posłużył tytułowy długopis, którym Lech Wałęsa podpisał 31 sierpnia 1980 roku w Stoczni Gdańskiej porozumienie między Solidarnością a stroną rządową. Po wyborze Karola Wojtyły na papieża, interesujący nas przybór do pisania z podobizną Jana Pawła II był produkowany na skalę masową. Dopiero dzięki kontekstowi strajku, na fali sukcesu protestujących i nadziei na zmiany zaczął on pełnić funkcję symbolu walki o demokrację, wpisując się jednocześnie w estetykę Polski Ludowej. Zarówno w relacjach wspomnieniowych, jak i w reakcjach współczesnych na długopis, opisuje się go w kategoriach estetyki odpustowego kiczu, tandety, cyrkowego wybryku (które to skojarzenia nie przekreślają aprobaty tego przedmiotu jako narzędzia budowania indywidualnego stylu). Obiekt zyskał jednak status pozytywnego znaku-komunikatu, dlatego że łamał reżimowe konwencje odnosząc się do kultury mas, przypominał o dławionej prywatnej działalności gospodarczej i represjach na tle religijnym.